

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до організації самостійної роботи студентів,
проведення практичних занять і виконання контрольної роботи

з навчальної дисципліни

«ГРОШІ ТА КРЕДИТ»

*(для студентів заочної форми навчання освітнього рівня «бакалавр»
спеціальності 051 – Економіка)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2018

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи студентів, проведення практичних занять і виконання контрольної роботи з навчальної дисципліни «Гроші та кредит» (для студентів заочної форми навчання освітнього рівня бакалавр спеціальності 051 – Економіка) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. О. Є. Соловйова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 26 с.

Укладач канд. екон. наук, доц. О. Є. Соловйова

Рецензент

В. А. Лушкін, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки підприємств міського господарства Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою економіки підприємств міського господарства, протокол № 13 від 26.06.2017.

ЗМІСТ

Вступ	4
1 Мета та завдання вивчення курсу	4
2 Програма курсу	5
3 Методичні рекомендації до вивчення тем курсу.....	7
4 Виконання практичних завдань	11
5 Завдання на контрольну роботу	17
Список рекомендованих джерел	25

ВСТУП

Підвищення ролі грошово-кредитних відносин в умовах ринкової економіки вимагає глибокого вивчення їх суті. Змінюються умови економічної роботи на підприємствах, нового характеру набувають взаємовідносини підприємств з банками та іншими партнерами. Економічна політика держави і грошово-кредитна політика центрального банку формується з урахуванням закономірностей функціонування грошей та грошового ринку, банків, банківської системи та впливу міжнародних валютно-кредитних установ.

Наукове розуміння проблем грошей, грошового обігу, кредитних відносин є необхідною складовою становлення професійних економічних знань студентів. Тому важливе місце в підготовці висококваліфікованих бакалаврів та спеціалістів з економіки відводиться навчальній дисципліні «Гроші та кредит».

1 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ КУРСУ

Мета вивчення дисципліни: вивчення теоретико-методологічних засад і організаційно-правового механізму функціонування в ринковій економіці грошей, кредиту і банків.

Завдання дисципліни: з'ясування сутності, функцій та ролі грошей і кредиту; механізму функціонування грошової системи в ринковій економіці; закономірностей функціонування валютного ринку і валютної системи, грошового ринку; засвоєння ролі, специфіки та практики використання грошово-кредитної політики центрального банку, напрямів діяльності банків та небанківських фінансових інститутів щодо грошово-кредитного обслуговування суб'єктів господарювання та населення в Україні.

Предмет вивчення дисципліни: грошова і банківська системи як центральні ланки інфраструктури грошового ринку.

2 ПРОГРАМА КУРСУ

МОДУЛЬ 1 ГРОШІ ТА КРЕДИТ

Змістовний модуль 1 Сутність та основи функціонування грошової системи країни

Тема 1 Сутність і функції грошей

Розвиток форм вартості від простої (випадкової) до повної (розгорнутої) і загальної. Виникнення грошей і перехід до грошової форми вартості. Характеристика функцій грошей. Погляди різних вчених на зміст функцій грошей.

Тема 2 Грошовий обіг і грошові потоки

Зміст поняття «грошовий обіг». Властивості грошей. Передумови їхньої сутності як економічної категорії. Золото як загальний еквівалент. Причини виникнення паперових грошей і їх особливості. Сутність кредитних та електронних грошей. Характеристика законів грошового обігу. Суть розрахунку необхідної кількості грошей. Грошова маса та швидкість обігу грошей. Грошові агрегати як характеристика грошової маси. Структура грошових агрегатів в Україні.

Тема 3 Грошовий ринок

Необхідність реформування й укрупнення грошового ринку в умовах переходу до ринкових відносин. Сутність фінансового ринку як ринку обігу капіталу. Характеристика основних секторів фінансового ринку: кредитів, цінних паперів, валюти, прямих інвестицій. Оптові фінансові ринки. Грошові ринки, призначені для здійснення операцій з надання та запозичення грошових фондів на короткий термін. Фінансові посередники фінансового ринку. Державне регулювання фінансового ринку.

Тема 4 Грошові системи

Типи грошових систем. Сучасна грошова система промислово-розвинутих країн. Характеристика грошових систем і їхня сутність.

Тема 5 Інфляція та грошові реформи

Інфляція як знецінення грошей. Причини виникнення інфляції і її наслідки. Форми і методи антиінфляційної політики у формі грошових реформ. Політика держави, спрямована на контроль та втримання інфляції.

Тема 6 Валютний ринок і валютні системи

Організація валютного ринку. Операції, які виконують на валютних ринках: розрахунки, торгівля і продаж валют тощо. Характеристика сучасних валютних систем розвинутих країн світу. Особливості формування валютної системи України.

Тема 7 Кількісна теорія грошей та сучасний монетаризм

Сутність кількісної теорії грошей, розробленої її першими прихильниками. Формули, які дозволяють розрахувати масу грошей через кінцевий продукт. Важливість показників швидкості обігу грошей, рівня товарних цін, фізичного обсягу виробництва товарів та послуг. Модель доходів та витрат Кейнса і сутність монетаристської теорії грошей та використання її практиці.

Змістовний модуль 2 Основи формування та функціонування банківської системи країни

Тема 8 Кредит у ринковій економіці

Сутність та еволюція кредиту. Форми, види кредиту та їхня характеристика. Основи організації кредитування в Україні. Етапи процесу кредитування та їхня характеристика. Сутність страхування кредитних операцій від кредитного ризику. Характеристика методів зниження кредитного ризику: розрахунок коефіцієнтів платоспроможності клієнтів, метод кредитного скорингу та інші.

Тема 9 Фінансові посередники грошового ринку

Характеристика операцій з надання та запозичення грошових фондів на короткий термін. Характеристика банків як основних посередників грошового

ринку. Сутність і структура банківської системи. Особливості емісійних та неемісійних банків, комерційних та спеціалізованих банків, парабанківської системи.

Тема 10 Центральні банки

Основи організації роботи банків. Сутність управління банками, його принципи. Поняття об'єктів і суб'єктів управління. Функції, які виконують центральні банки. Організаційна структура Національного банку України.

Тема 11 Комерційні банки

Комерційні банки як основна ланка банківської системи. Призначення і організація роботи комерційних банків. Активні та пасивні операції комерційного банку. Характеристика основних операцій комерційного банку: із здійснення депозитних операцій, надання кредитів, обслуговування зовнішньоекономічних зв'язків, міжнародних кредитних відносин тощо. Фінансова стійкість комерційних банків, методи її перевірки.

Тема 12 Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною

Загальна характеристика міжнародних фінансових інститутів, причини виникнення та мета функціонування. Структура, механізм дії, умови надання послуг Міжнародного валютного фонду (МВФ), групи міжнародного банку реконструкції і розвитку (МБРР), Європейського банку реконструкції і розвитку (ЄБРР), регіональних банків розвитку, валютно-кредитних і фінансових установ ЄС, Банку Міжнародних розрахунків (БМР), Міжнародного банку економічного співробітництва (МБЕС).

3 МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМ КУРСУ

Мета: поглиблення знань студентів, формування навичок роботи з літературою, розширення кругозору.

Форма виконання: вивчення літератури, опрацювання лекційного матеріалу, складання конспекту, підбір літератури для доповідей і написання рефератів.

Форми й методи контролю:

- усні відповіді на запитання на практичних заняттях;
- перевірка викладачем складеного студентами конспекту;
- обговорення матеріалів, підготовлених до виступу з доповідями або рефератами.

Тема 1 Сутність і функції грошей

Контрольні питання

1. Поясніть виникнення грошей внаслідок розвитку товарного обміну.
2. Значення грошей як засобу обігу та платежу.
3. Можливо повернення золота на роль грошового товару?
4. Чому електронні гроші набувають все більшого поширення?
5. Які функції виконують світові гроші?

Тема 2 Грошовий обіг і грошові потоки

Контрольні питання

1. Грошові потоки та характеристика основних видів і їх взаємозв'язок.
2. Охарактеризуйте форми грошового потоку.
3. Який з грошових агрегатів найбільш характеризує обсяг маси грошей в обігу?
4. У чому полягають переваги безготівкового грошового обороту порівняно з готівковим?
5. У чому полягає сутність закону грошового обігу?

Тема 3 Грошовий ринок

Контрольні питання

1. Що таке грошовий ринок? Чому його називають умовним ринком?
2. Назвіть суб'єкти грошового ринку. Роль фінансових посередників на ньому.

3. Як пов'язаний попит на гроші зі швидкістю обігу грошей?
4. Назвіть чинники впливу на попит на гроші.
5. Яким показником визначається рівень грошово-кредитної мультиплікації та як він розраховується?

Тема 4 Грошові системи

Контрольні питання

1. Що таке грошова система?
2. Назвіть види золотомонетного стандарту та дайте їхню характеристику.
3. Як визначається показник монетизації ВВП і яке його економічне значення?
4. Розкрийте сутність грошово-кредитного мультиплікатора.
5. Основні типи грошових систем та їхня еволюція.

Тема 5 Інфляція та грошові реформи

Контрольні питання

1. Назвіть причини виникнення інфляції, її класифікацію.
2. Назвіть індекси вимірювання інфляції.
3. Дайте визначення поняття «грошова реформа».
4. Які види грошових реформ Ви знаєте?
5. Назвіть особливості інфляції в Україні в 90-ті роки.

Тема 6 Валютний ринок і валютні системи

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття «валютна система».
2. Що таке валютний курс? Назвіть види валютних курсів.
3. Назвіть принципи, на яких функціонує Ямайська валютна система.
4. Визначте поняття та основні елементи світової та міжнародної валютних систем.
5. У чому полягає специфіка золота як резервного активу?

Тема 7 Кількісна теорія грошей та сучасний монетаризм

Контрольні питання

1. Які основні положення і недоліки номіналістичної теорії грошей?
2. У чому полягають основні постулати класичної кількісної теорії грошей?
3. Проаналізуйте рівняння обміну І. Фішера.
4. У чому полягає сутність рекомендацій Дж. Кейнса щодо грошового регулювання економіки?
5. Що являє собою сучасний монетаризм?

Тема 8 Кредит у ринковій економіці

Контрольні питання

1. Яку роль кредит відіграє у розвитку економіки?
2. Які форми кредиту ви можете назвати та за якими критеріями вони виділені?
3. Охарактеризуйте суб'єктів кредитних відносин.
4. Назвіть види забезпечення кредитів.
5. Чим обмежується надання комерційного кредиту?

Тема 9 Фінансові посередники грошового ринку

Контрольні питання

1. У чому полягає сутність фінансових посередників?
2. Місце фінансових посередників у структурі фінансового ринку.
3. Назвіть функції банків.
4. Що таке банківська система та її функції.
5. Які ви знаєте небанківські фінансові посередники.

Тема 10 Центральні банки

Контрольні питання

1. Назвіть функції центральних банків.
2. Які функції виконує НБУ?
3. Що таке грошово-кредитна політика?
4. Які завдання стоять перед центральним банком?

5. Охарактеризуйте основні способи рефінансування центральним банком комерційних банків.

Тема 11 Комерційні банки

Контрольні питання

1. Що таке комерційні банки і їхні функції.
2. Статутний фонд комерційного банку і порядок його формування.
3. Операції комерційних банків та їхня характеристика.
4. Назвіть міжбанківські об'єднання та їхні характеристики.
5. Прибутковість банку та показники її вимірювання.

Тема 12 Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною

Контрольні питання

1. Як формується та використовується бюджет ООН.
2. Назвіть функції, які виконує МВФ.
3. Сфери діяльності Європейського банку реконструкції та розвитку.
4. Які існують форми міжнародних розрахунків?
5. Що таке валютний курс і як він установлюється?

4 ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Мета практичних занять: формування практичних навичок щодо засвоєння сутності та форм грошового обігу, особливостей грошового ринку та використання кредиту в сучасній економіці.

У процесі виконання практичних завдань студенти повинні вміти:

- визначити швидкість обігу грошей та їх фактори впливу;
- аналізувати структуру фінансового та грошового ринків;
- аналізувати вплив результатів роботи всіх сфер діяльності на кінцеві результати роботи грошової системи;
- обґрунтовувати складові грошового ринку та робити необхідні висновки щодо його реформування;

– проводити розрахунок відсоткової ставки та вміння проаналізувати її складові.

Для проведення практичних занять пропонується користуватися підручниками, навчальними посібниками і довідниками, наведеними у списку рекомендованих джерел.

При вивченні дисципліни «Гроші та кредит» навчальним планом передбачено 6 ак. годин / 0,17 кредитів ECTS, які розподілені на три заняття за трьома темами:

- грошовий обіг і грошові потоки;
- грошовий ринок;
- кредит у ринковій економіці.

4.1 Практичне заняття 1 (2 години)

Тема: «Грошовий обіг і грошові потоки»

У результаті вивчення теми студент повинен знати: сутність та форми грошового обігу; фактори, які впливають на зміни грошового обігу; наслідки зміни грошової маси.

№	Навчальні питання	Час, хв.	Метод проведення
1	Вступне слово викладача, перевірка готовності студентів до проведення заняття	5	Доведення
2	Обговорення питання: Сутність та форми грошового обігу	10	Дискусія
3	Обговорення питання: фактори, які впливають на зміни грошового обігу	5	Дискусія
4	Обговорення питання: наслідки зміни грошової маси.	5	Дискусія
5	Розв'язання практичних задач	60	Робота з вирішення задач
6	Підведення підсумку занять	5	Доведення

Питання для дискусії

1. Грошовий обіг і грошові потоки в Україні.
2. Закон кількості грошей, необхідних для обігу та використання його вимог в Україні.
3. Проблема укріплення грошового обігу.

ЗАДАЧІ

Задача № 1. Визначити грошові агрегати M_1 , M_2 , M_3 , якщо:

1. Готівка в касах юридичних осіб – 41 300 млн грн.
2. Вклади на ощадних рахунках до запитання – 12 765 млн грн.
3. Вклади строкових рахунків – 300 млн грн.
4. Кошти на спеціальних рахунках – 154 млн грн.
5. Вклади за трастовими операціями – 24 млн грн.

Задача № 2. Визначити грошові агрегати M_1 , M_2 , M_3 , якщо:

1. Ощадні внески – 211 млн грн.
2. Ощадні внески в спеціалізованих кредитних установах – 100 млн грн.
3. Кошти на поточних рахунках – 19 680 млн грн.
4. Кошти готівкою на рахунках фізичних осіб – 250 млн грн.

Задача № 3. Визначити рівень цін товарів та послуг, якщо швидкість обігу грошей – 7 разів на рік, маса грошового обігу складає 81 млрд грн, а кількість проданих товарів та послуг – 243 млрд грн.

Питання для перевірки

1. Охарактеризуйте основні види грошових потоків та їхній взаємозв'язок.

2. Розкрийте поняття та складові маси грошей, що обслуговує грошовий обіг.
3. Дайте визначення понять «грошова база», «грошові агрегати».
4. Наведіть сучасні засоби платежу, які обслуговують грошовий обіг, їхні економічні відмінності.

4.2 Практичне заняття 2 (2 години)

Тема: «Грошовий ринок»

У результаті вивчення теми студент повинен знати: сутність, структуру та особливості прояву грошового ринку; особливості формування та чинники зміни попиту на гроші та пропозицію грошей; механізм впливу змін у попиті та пропозиції грошей на динаміку рівня процента.

№	Навчальні питання	Час, хв.	Метод проведення
1	Вступне слово викладача, перевірка готовності студентів до проведення заняття	5	Доведення
2	Обговорення питання: сутність грошового ринку, його суб'єкти.	5	Дискусія
3	Обговорення питання: Фактори, які спричиняють зміни в попиті на гроші.	10	Дискусія
4	Обговорення питання: процес грошово-кредитної мультиплікації	5	Дискусія
5	Розв'язання практичних задач	60	Робота з вирішення задач
6	Підведення підсумку заняття	5	Доведення

Питання для дискусії

1. Фінансове посередництво на вітчизняному грошовому ринку.
2. Канали прямого та опосередкованого фінансування на грошовому ринку в Україні.

Питання для перевірки

1. Дайте визначення понять «грошовий ринок» і «ринок грошей».
2. Охарактеризуйте потоки грошей у секторі прямого фінансування грошового ринку.
3. Охарактеризуйте потоки грошей у секторі опосередкованого фінансування.
4. Назвіть основні групи фінансових посередників.
5. Наведіть залежність між зміною ставки процента і темпами інфляції.

ЗАДАЧІ

Задача № 1. Готівка поза банками – 114 млрд грн, банківські резерви – 118 млрд грн, норма обов'язкових резервів становить 10 %, загальна сума депозитів банківської системи – 460 млрд грн. Яким буде максимально можливий та реальний рівень грошово-кредитної мультиплікації?

Задача № 2. Величина грошового агрегату M1 – 240 млрд грн, обсяг готівки поза банками становить 118 млрд грн, розмір банківських резервів, що сформовані за короткостроковими залученнями, – 73 млрд грн. Знайдіть значення грошового мультиплікатора по агрегату M1.

Задача № 3. Як саме вплине збільшення норми обов'язкових резервів з 10 % до 15 % на розмір кредитних ресурсів для перших шести комерційних банків, які використовують кошти цього депозиту, якщо у комерційному банку розміщено депозит на суму 21 000 грн. Як зміниться розмір грошової маси в обороті?

4.3 Практичне заняття 3 (2 години)

ТЕМА: «Кредит у ринковій економіці»

У результаті вивчення теми студент повинен знати: форми та види кредиту; принципи банківського кредитування; основні типи інструментів кредитної системи.

№	Навчальні питання	Час, хв.	Метод проведення
1	Вступне слово викладача, перевірка готовності студентів до проведення заняття	5	Доведення
2	Обговорення питання: форми та види кредиту	10	Дискусія
3	Обговорення питання: Принципи банківського кредитування	10	Дискусія
4	Розв'язання практичних задач	60	Робота з вирішення задач
5	Підведення підсумку занять	5	Доведення

Питання для дискусії

1. У чому проявляється роль кредиту? Яка роль кредиту у сфері грошового обороту?
2. Кредит як форма суспільних відносин.
3. Розвиток кредитних відносин в Україні.
4. Споживчий кредит в Україні.

Питання для перевірки

1. Назвіть об'єкти та суб'єкти кредитних відносин.
2. Назвіть види кредиту та їхню класифікацію.

3. Охарактеризуйте державний кредит і його призначення. Види державного кредиту.

4. Що таке кредитна система? У чому полягає її необхідність?

ЗАДАЧІ

Задача № 1. Розрахуйте суму вкладу та дохід вкладника, якщо банк нараховує прості відсотки та коли нараховує складні відсотки. Вкладник вніс 70 000 грн у комерційний банк під 12 % річних на три роки.

Задача № 2. Мале підприємство отримало позику в сумі 250 тис. грн під 23 % річних 10 червня 2016 року, термін погашення якої має бути 10 червня 2017 року. Умові: погашення основної суми позики буде відбуватися щоквартально рівними частинами. Розрахуйте суму відсотків, яку сплатить мале підприємство.

Задача № 3. Яка сума буде на рахунку клієнта банку 18 березня 2016 року, якщо він 18 березня 2014 року поклав 40 000 грн на банківський рахунок під 14 % річних при тому, що відсоток на відсоток не нараховується та банк проводить компаундинг відсотка щорічно?

Запитання для перевірки

1. Назвіть об'єкти та суб'єкти кредитних відносин.
2. Назвіть види кредиту та їхню класифікацію.
3. Охарактеризуйте державний кредит і його призначення. Види державного кредиту.
4. Що таке кредитна система? У чому полягає її необхідність?

5 Виконання контрольної роботи

Мета завдання – закріплення теоретичних положень курсу «Гроші та кредит», придбання практичних навичок щодо механізму функціонування грошової системи в ринковій економіці; закономірностей функціонування валютного ринку і валютної системи, грошового ринку; діяльності банків та

небанківських фінансових установ щодо грошово-кредитного обслуговування суб'єктів господарювання та населення в Україні.

Для досягнення визначеної мети завданням передбачено виконання практичної і теоретичної частин, аналітичний огляд законодавчої, нормативної, інструктивної, наукової і навчальної літератури з питань теоретико-методологічних засад і організаційно-правового механізму функціонування в ринковій економіці грошей, кредиту і банків.

Контрольна робота з дисципліни «Гроші та кредит» складається з теоретичної та практичної частин і виконується по одному з десяти рекомендованих варіантів. При виборі варіанта контрольної роботи слід виходити з останньої цифри номера залікової книжки.

Оформлення пояснювальної записки завдання (формат А 4):

- титульний лист;
- вступ за теоретичною частиною завдання;
- теоретична частина;
- практична частина;
- список використаних джерел.

Варіант 1

Теоретична частина

1. Суть та вимоги закону кількості грошей, необхідних для обороту. Монетизація ВВП. Сучасні засоби платежу, які обслуговують грошовий оборот, їх економічні відмінності.

Практична частина

Задача 1

Торговельне підприємств України повинно отримати валютну виручку від одного зі своїх партнерів в розмірі 20 000 EUR (євро). Також воно повинно сплатити за імпортом контрактом 18 000 USD (доларів США), але польськими злотими (PLN). Буде підприємство в прибутку в гривнях після завершення розрахунків, якщо: 1 PLN = 8,38 UAH; 1 USD = 27,87 UAH; 1 USD = 0,80 EUR?

Задача 2

У комерційному банку розміщено депозит на суму 35 000 грн. Норми обов'язкових резервів збільшилась з 10 % до 15%. Як це вплине на розмір кредитних ресурсів для перших шести комерційних банків, які використовують кошти цього депозиту, а також на розмір грошової маси в обороті.

Варіант 2

Теоретична частина

1. Походження грошей. Роль держави у творенні грошей. Суть грошей як загального еквівалента і абсолютно ліквідного активу. Гроші як гроші і гроші як капітал. Форми грошей та їхня еволюція. Демонетизація золота. Еволюція кредитних грошей.

Практична частина

Задача 1

Визначте крос-курс канадського долара до швейцарського франка, якщо банк дає такі котирування: долар США (USD) / канадський долар (CAD) – 1,3741–1,3751; долар США (USD) / швейцарський франк (CHF) – 1,9267–1,9277. Визначте крос-курс канадського долара до швейцарського франка.

Задача 2

В попередньому році середня маса грошей в обороті становила 710 млрд грн, здійснила 0,9 обороту, фізичний обсяг ВВП становив 855 млрд грн. Протягом звітного року грошова маса зросла на 24 %, її оборотність збільшилась на 0,4 обороту, фізичний обсяг ВВП порівняно з попереднім роком зріс на 15 %. Розрахуйте темп цінової інфляції звітного року.

Варіант 3

Теоретична частина

1. Суть грошової системи, її призначення та місце в економічній системі країни. Елементи грошової системи. Основні типи грошових систем та їхня еволюція.

Практична частина

Задача 1

Визначити грошові агрегати M1, M2, M3, якщо:

1. Готівка в касах юридичних осіб – 51300 млн грн.
2. Вклади на ощадних рахунках до запитання – 12862 млн грн.
3. Вклади строкових рахунків – 302 млн грн.
4. Кошти на спеціальних рахунках – 141 млн грн.
5. Вклади за трастовими операціями – 22 млн грн.

Задача 2

Визначити суму відсотка та кінцевого платежу, що має сплатити позичальник, якщо позику в 700 тис. грн надали під 15% річних простих на шість місяців.

Варіант 4

Теоретична частина

1. Поняття валюти. Її призначення та сфери використання. Види валюти та їхня характеристика. Суть валютних відносин. Валютні курси та конвертованість валют. Механізм забезпечення конвертованості валюти.

Практична частина

Задача 1

Визначити суму відсотків, яку сплатить підприємець, взявши кредит на купівлю будівельних матеріалів 01.05.2017 р. у сумі 300 000 грн строком на три роки. Річний темп інфляції становить 3 %, 4 %, 2%. Відсоткова ставка плаваюча, яка на початку кожного наступного року коригується на розмір інфляції попереднього року, базова ставка 7 %.

Задача 2

Визначте кількість грошей, необхідних як засіб платежу за умови, що:

- сума цін реалізованих товарів, робіт, послуг становить 5 400 млрд грн;
- сума цін товарів, робіт, послуг, які реалізовані з відстрочкою платежу – 15 % від обсягу реалізованих товарів, робіт, послуг;

- сума платежів за довгостроковими зобов'язаннями, термін яких настав – 167 млрд грн;
- сума платежів, що гасяться між собою – 9,5 % від обсягу реалізованих товарів, робіт, послуг;
- середня кількість обертів грошової маси за рік – 6,7.

Варіант 5

Теоретична частина

1. Суть кількісної теорії грошей. Кейнсіанська модель кількісної теорії грошей. Монетаристська версія кількісної теорії грошей.

Практична частина

Задача 1

Якщо розмістити у комерційному банку 10 000 грн під 15,5 % річних, то через який час наприкінці періоду розміщення вкладу клієнт отримає 15 500 грн.

Задача 2

На рахунку підприємства 750 тис. грн. Для обігу коштів компанія користувалася овердрафтом. Плата за користування овердрафтом – 0,3 % від суми за кожен день. Впродовж місяця кошти на підприємстві надходили та списувалися з розрахункового рахунку: (чисельник – знято з рахунку, знаменник – зараховано на рахунок, тис. грн) – 02.10(920/850); 10.10 (1300/480); 22.10 (390/480); 29.10(980/880); 30.10 (300/750). Визначити стан рахунку підприємства на 1.11 і суму, яку воно сплатило за користування овердрафтом.

Варіант 6

Теоретична частина

1. Страхові компанії та основні напрями їхньої спеціалізації. Кредитні спілки та ломбарди. Лізингові компанії. Інвестиційні компанії та інвестиційні фонди.

Практична частина

Задача 1

Яку суму повинно повернути підприємство банку через рік після надання йому позики, якщо банк надав позику підприємству за плаваючою ставкою 250 тис. грн під 15 % річних, через три місяці ставка зросла до 16,5 %, а за два місяці до кінці року збільшилася до 18 %.

Задача 2

Визначити розмір окремих грошових агрегатів за умови, що готівка на руках у населення 230 млрд грн, строкові депозити 162 млрд грн, залишки на поточних рахунках 120 млрд грн, кошти за трастовими операціями – 53 млрд грн, готівка в касах банків – 115 млрд грн.

Варіант 7

Теоретична частина

1. Центральний банк. Його походження і призначення. Поняття грошово-кредитної політики центрального банку, її завдання та типи.

Практична частина

Задача 1

Клієнт хоче отримати через чотири місяця 3 000 грн, поклавши певну суму на депозит в комерційний банк при ставці 15 % річних та за умовою, що відсоток на відсоток не нараховується. Визначити, яку суму грошей йому треба покласти на депозит в банк.

Задача 2

Визначити просту облікову ставку кредиту. Розмір кредиту, отриманого підприємством на один рік, дорівнює 720 тис. грн. Сума повернення кредиту складає 850 тис. грн.

Варіант 8

Теоретична частина

1. Суть інфляції, її причини, форми прояву та закономірності розвитку. Види інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції.

Практична частина

Задача 1

Визначить суму, отриману власником векселя при врахуванні його в банку, якщо термін обігу векселя – 100 днів, вартість векселя – 10 тис. грн. Власник враховує вексель за 20 днів до настання терміну платежу у банку за простою відсотковою ставкою 14 %.

Задача 2

Визначити розмір нових кредитних ресурсів для перших шести банків, що користуються коштами депозитів, за умови, що в комерційному банку їх розміщено на суму 2,6 млн грн. Обчисліть максимально можливе збільшення грошової маси в обороті, якщо норма обов'язкового резервування становить 12 %.

Варіант 9

Теоретична частина

1. Ліквідність банківських активів та його групи. Прибутковість банку та показники її вимірювання.

Практична частина

Задача 1

Визначте курс євро (EUR) до англійського фунта стерлінгів (GBP), виходячи з їхніх середніх співвідношень з доларом США (USD) :
 $1 \text{ USD} = 0,80 \text{ EUR}$; $1 \text{ USD} = 0,71 \text{ GBP}$.

Задача 2

Вкладник вніс 10 500 грн у комерційний банк під 12% річних на три роки. Розрахувати суму наприкінці вкладу та процентний дохід вкладника, якщо по вкладу нараховуються прості відсотки або складні відсотки.

Варіант 10

Теоретична частина

1. Необхідність кредиту. Загальні передумови формування кредитних відносин. Сутність кредиту як форми руху вартості на зворотній основі. Форми та види кредиту.

Практична частина

Задача 1

Визначити, яку суму повинен повернути позичальник через рік після надання йому кредиту. Комерційний банк надав кредит 4 млн грн під 16 % річних за плаваючою відсотковою ставкою. Після трьох місяців ставка становила 16,5 %, а через 8 місяців після надання кредиту вона збільшилась до 17,5%.

Задача 2

Визначити реальний дохід вкладника за умови очікуваного щомісячного темпу інфляції 1,5 %, якщо внесок у сумі 300 000 грн покладено у кредитну спілку на шість місяців за простою відсотковою ставкою 14 % річних.

Список рекомендованих джерел

1. Александрова М. М. Гроші. Фінанси. Кредит : навч.-метод. посібник / М. М. Александрова, С. О. Маслова. – Київ : ЦУЛ, 2002. – 336 с.
2. Гроші та кредит : навч. посібник / І. В. Алексєєв, М. К. Колісник, О. Й. Вівчар та ін. – Львів : Вид-во нац. ун-т «Львівська політехніка», 2004. – 168 с.
3. Белоусов Л. Ю. Деньги и кредит : учеб. пособие/ Л. Ю. Белоусов. – Харків : Прапор, 2004. – 296 с.
4. Васюренко О. В. Економічний аналіз діяльності комерційних банків : навч. посібник / О. В. Васюренко, К. О. Волохата. – Київ : Знання, 2006. – 463 с.
5. Вовчак О. Д. Банківська справа : навч. посібник / О. Д. Вовчак, Н. М. Руцишин. – Львів : Новий Світ, 2008. – 294 с.
6. Вовчак О. Д. Кредит і банківська справа / О. Д. Вовчак, Н. М. Руцишин, Т. Я. Андрейків. – Київ : Знання, 2008. – 564 с.
7. Гроші та кредит (практикум) : навч. посібник / І. П. Булеєв, С. Т. Пілецька, Т. Ю. Коритько, А. В. Гаврікова. – Київ : Центр учбової літератури, 2007. – 120 с.
8. Гроші та кредит : підручник / М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна та ін.; за заг. ред. М. І. Савлука. – Київ : КНЕУ, 2004. – 598 с.
9. Гроші та кредит : навч. посібник / С. Б. Ільїна, В. П. Шило, В. І. Кисла, Н. І. Шрамкова. – Київ : «Професіонал», 2007. – 368 с.
10. Гроші та кредит : курс лекцій з навчальної дисципліни/ С. І. Кручок, В. М. Алексійчук, Ю. І. Ляшенко та ін.; за ред. С. І. Кручка. – Київ : ДІА, 2000.– 132 с.
11. Копелєв І. Ю. Грошовий обіг, банки та кредит : навч. посібник / І. Ю. Копелєв, С. В. Кондратюк, О. В. Кондратюк. – Львів : Край, 2006. – 168 с.
12. Кузьмін В. В. Історія грошей : навч. посібник / В. В. Кузьмін, О. П. Зикова. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 176 с.

13. Прокопенко І. Ф. Основи банківської справи : навч. посібник / І. Ф. Прокопенко, В. І. Ганін, В. В. Соляр. – Київ : Центр навчальної літератури, 2005. – 410 с.

14. Стельмах В. С. Грошово-кредитна політика в Україні : / В. С. Стельмах, А. О. Єпіфанов, Н. І. Гребеник. – Київ : «Знання», 2003.– 421 с.

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації
до організації самостійної роботи студентів,
проведення практичних занять і виконання
контрольної роботи

з навчальної дисципліни

«ГРОШІ ТА КРЕДИТ»

*(для студентів заочної форми навчання освітнього рівня «бакалавр»
спеціальності 051 – Економіка)*

Укладач **СОЛОВЙОВА** Ольга Євгенівна

Відповідальний за випуск *А. Є. Ачкасов*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2014, поз. 479 М

Підп. до друку 22.03.2017. Формат 60 × 84/16.

Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 0,8

Тираж 50 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017.